

Ekosertificēti būvmateriāli, ēku sertifikācija – iespējas un pielietojums pašvaldībās

Ilze Neimane
Ekodizaina kompetences centrs

31.10.2025.

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

SUSTAINABLE WATERS

NonHazCity 3

NONHAZCITY

IEVADS EKOMARKĒJUMOS

Fokusā...

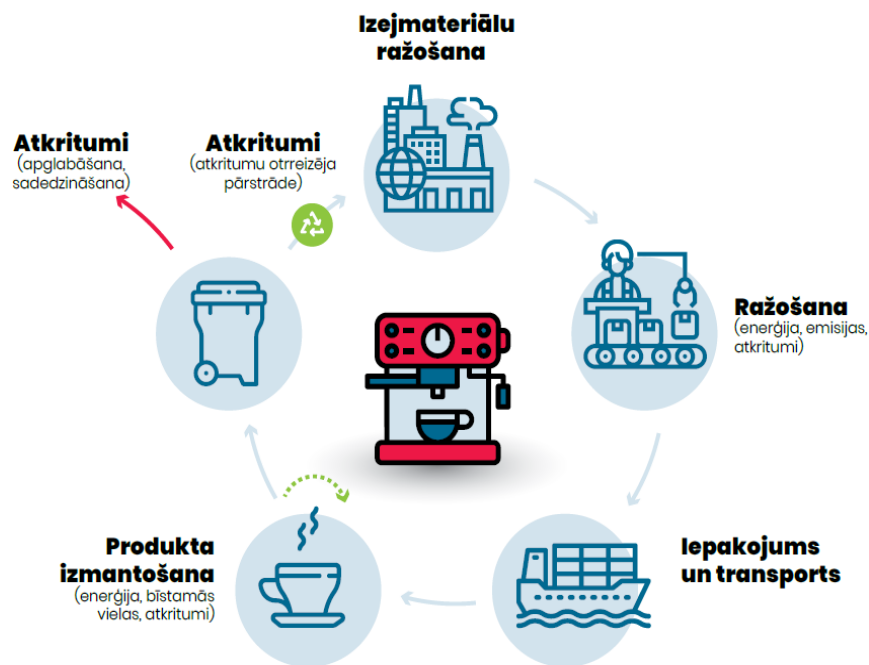
Cik zaļš ir „zaļais“?

- Lielāku vai mazāku ietekmi uz vidi atstāj **ikviens** produkts.
- „Zaļš” var būt tikai tas, kas palicis dabā.
- Kā saprast, vai produkts ir «zaļš»?

Produkta dzīves cikls

- **Produktam** ir ietekme uz vidi **katrā** dzīves cikla posmā.
- Tiek izmantoti resursi un enerģija, rodas piesārņojošās vielas gaisā un ūdenī, radot atkritumus.
- Dažādiem produktiem **ietekmes ir atšķirīgas**.

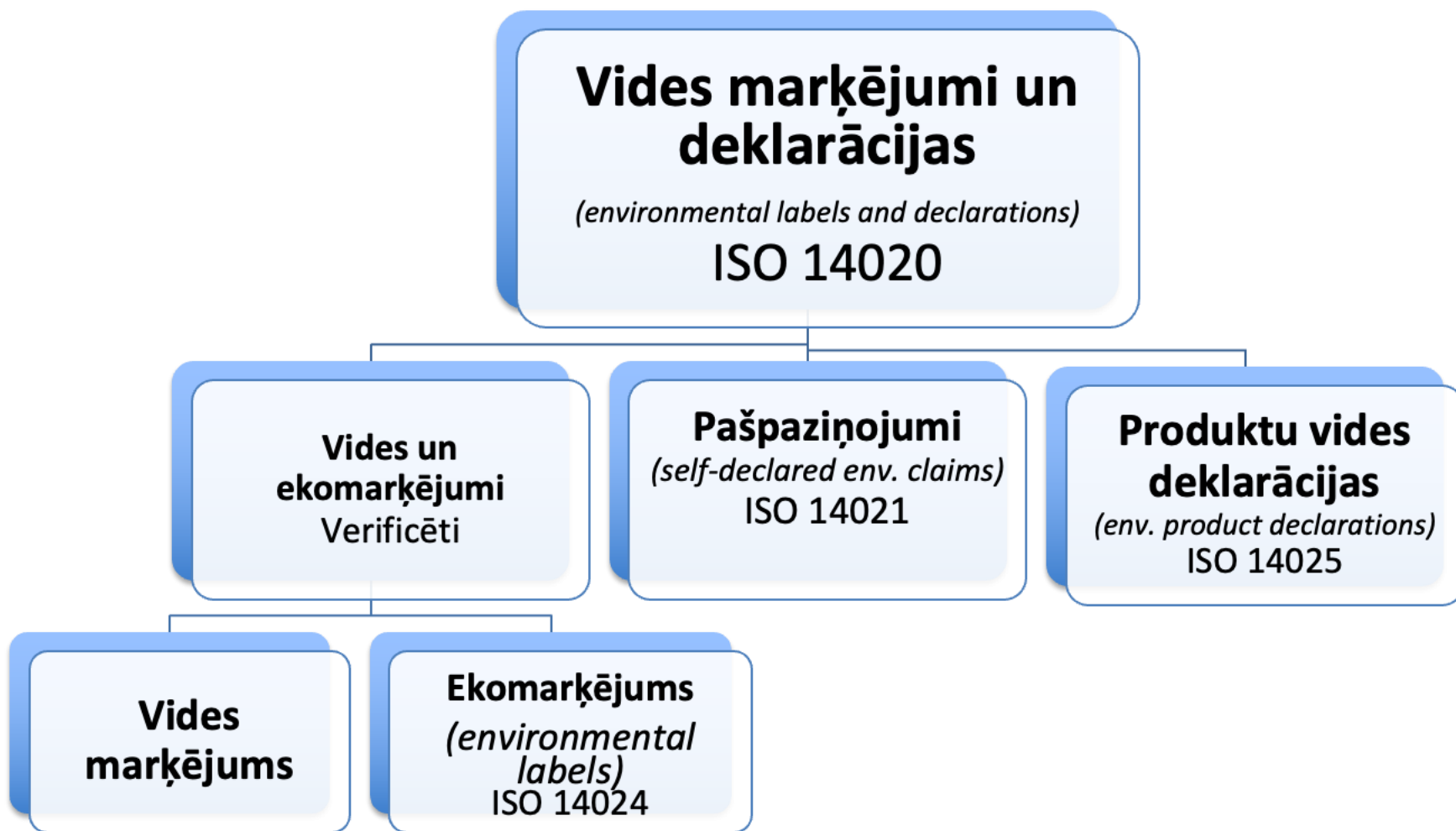
Kā objektīvi novērtēt «zaļumu»?

- Ir liels dažādu (eko) marķēšanas shēmu skaits.
- Videi «draudzīgas» norādes ir svarīgs mārketinga rīks.
- **Svarīgi ir kritēriji!**

Starptautiskais standarts - ISO Vides marķējumi un deklarācijas

ISO 14020 sērija

Ekomarķējums

ISO standarts 14024

- Dalība ir **brīvprātīga**, kritēriji ir augstāki kā noteikti likumdošanas aktos.
- Marķējuma īpašnieks ir no ražotāja **neatkarīga** organizācija, to piešķir ja produkts atbilst noteiktiem kritērijiem.
- Kritērijus izstrādā balstoties uz **produktu dzīves ciklu** - resursu ieguve, ražošana, izplatīšana, izmantošana un atkritumu apglabāšana.
- Kritēriji ir **pieejami** un ikviens var ar tiem iepazīties un kritēriju izstrādes process ir **caurskatāms**, iesaistot nevalstiskās organizācijas un izmantojot zinātniskas metodes.
- Atbilstību kritērijiem produkta pārbauda **marķējuma īpašnieks** vai neatkarīgs auditors.
- Ietver produkta **veiktspējas** kritērijus.

Latvijā biežāk sastopamie ekomarķējumi

ATBILST STANDARTAM 14024

«Zilais engelis»
The Blue Angel

ES ekomarķējums,
EU Ecolabel

«Ziemeļu gulbis»
***Nordic Swan
Ecolabel***

ES Ekomarķējuma kritēriju grupas

- koksnes, korķa un bambusa materiālu grīdas segumi, t.sk lamināts
- krāsas un lakas - iekšdarbiem un ārdarbiem

The Blue Angel kritēriju grupas būvniecības produktiem

Household / Drugstore

Living / Textiles

Green-IT / Household Appliances

Construction Products

Building waterproofing with liquid plastics

Concrete products for outdoor flooring

Construction and Furnishing Panels (Indoor)

Floor Coverings and Skirts (elastic)

Floor Coverings textile

Floor Coverings, Panels, Doors made of Wood(-Based materials)

Floor-covering adhesives

Flooring Underlays

Hand-Held and Overhead Shower Heads

Low-Emission Thermal Insulation Material and Suspended Ceilings (Indoor)

Lubricants and Hydraulic Fluids

Mechanical door frame fasteners without the use of building foam

Plasters (Indoor)

Products made from Recycled Plastics (new)

Recycled Plastics (e.g. waste bags, garbage bins, office supplies) (until 12/2024)

Roof and Sealing Sheets

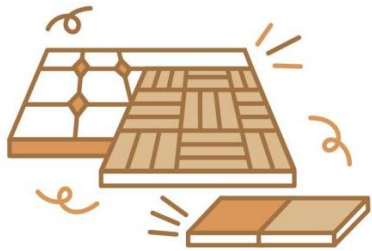
Sealants

Thermal Insulation Composite Systems

Varnishes and Woodstains

Wall paints (indoor)

Wallpapers and Woodship Wall Coverings primarily made from Recycled Paper (until 12/2025)

ES ekomarkējuma prasības cietā seguma produktiem:

Ilgtspējīgi iegūts koksnes, korķa un bambusa materiāls	• Materiālu izcelsme - ilgtspējīgi meža apsaimniekošanas sertifikāti (FSC vai (PEFC). • Materiāli nedrīkst būt iegūti no ģenētiski modificētiem organismiem (ĢMO).
Ierobežots bīstamo vielu un maisījumu lietojums	• Ierobežoti gaistošie organiskie savienojumi (GOS). • Stingri ierobežota smago metālu klātbūtne krāsās un lakās, ko izmanto grīdas segumiem. • Aizliegums izmantot antipirēnus un apstrādāt ar biocīdiem. • Ierobežotas formaldehīda emisijas.
Efektīva enerģijas izmantošana ražošanas procesā	• Noteiktas robežvērtības elektroenerģijas un degvielas patēriņam ražošanas procesā (ieskaitot pārklāšanu un iepakojšanu).
Aprites ekonomikas prakses veicināšana	• Informācija par produktu tīrīšanu un kopšanu. • Skaidras norādes par bojāto komponentu/materiālu demontāžu un nomaiņu.

EKOMARKĒJUMS IEPIRKUMOS – IESPĒJAS UN IZAICINĀJUMI

Minimālās prasības marķējumiem

Direktīva par publisko iepirkumu 2014/24/ES

(43. pants Marķējumi).

Ja uzņēmums plāno ieviest produktus vai pakalpojumus ar īpašām ekoloģiskām, sociālām vai citām īpašībām, **tie var savās tehniskajās specifikācijās** kā vienu no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijiem vai līguma izpildes nosacījumiem **izvirzīt īpašas zīmes (marķējumu), kas apliecina**, ka darbiem, produktiem vai pakalpojumiem **piemīt noteiktas īpašības**.

- a) marķējuma prasības attiecas tikai uz kritērijiem, kas ir saistīti ar līguma priekšmetu, un ir atbilstīgas, lai noteiktu to būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu raksturlielumus, kuri ir līguma priekšmets;
- b) marķējuma prasības balstās uz **objektīvi pārbaudāmiem** un nediskriminējošiem kritērijiem;
- c) marķējumus **piešķir atklātā un pārredzamā procedūrā**, kurā var piedalīties visas attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp valdības struktūras, patērētāji, sociālie partneri, ražotāji, izplatītāji un nevalstiskās organizācijas;
- d) **marķējumi ir pieejami** visām ieinteresētajām personām;
- e) marķējuma **prasības nosaka trešā persona**, uz kuru ekonomikas dalībniekam, kurš piesakās marķējuma saņemšanai, nav izšķirošas ietekmes.

ES Ekomarķējums un iepirkums

Līguma priekšmeta definēšana

- Ja vides prasības ir līguma priekšmetā, tās kļūst par obligātu daļu no iepirkuma.

Tehniskās specifikācijas prasības

- Publiskie iepirkumu veicēji var norādīt paziņojumos, ka iepērkamajām precēm un pakalpojumiem jābūt sertificētiem ar ES ekomarķējumu.
- Alternatīvi, ES Ekomarķējuma kritērijus var iekļaut tehniskajās specifikācijās.

Verifikācija

- Atbilstība ir novērtēta. Tas samazina verifikācijas slogu vērtēšanas procesā.
- Var norādīt, ka preces un pakalpojumi ar EN ISO 14024 I tipa ekomarķējumu ir atbilstoši prasībām.

Avots: [Green Procurement - European Commission](#)

Izaicinājumi...

Tirgus izpēte	
Savlaicīgi informējiet tirgu, nodrošinot pietiekami daudz laika uzņēmumiem, lai iegūtu sertifikātu savām precēm un pakalpojumiem, ja tiem tāda vēl nav.	Lai produkts saņemtu ekomarķējumu ir nepieciešami 8-12 mēneši...
Tehniskās specifikācijas prasības	
ES Ekomarķējuma kritērijus var iekļaut tehniskajās specifikācijās.	Ekomarķējuma kritēriji ir samērā apjomīgi un ietver visu produkta dzīves ciklu. Vai iepirkumu veicējiem vajadzētu pildīt ekomarķējuma sertificējošās iestādes funkcijas?
Verifikācija	
Pievienojot vārdus «vai līdzvērtīgs»	Kas ir «līdzvērtīga» atbilstība? Līdzvērtīgi var būt tikai I tipa marķējumi.

Piemērs:

- Natural stone products which have been awarded the EU Ecolabel according to Commission Decision (EU) 2021/476 or with another EN ISO 14024 type I ecolabel** that has equivalent criteria, are deemed to comply with the requirements.*

Praktiskā rokasgrāmata ES ekomarkējuma izmantošanai cietā seguma produktu zaļajā publiskajā iepirkumā

KOPSAVILKUMS

- [ES ekomarkējums](#) un [ES Zaļais publiskais iepirkums \(ZPI\)](#) ir divi Eiropas politikas instrumenti, kurus publiskā iepirkuma veicēji var sinerģiski izmantot, saskaņojot piedāvājuma un pieprasījuma sīkādus tirgus zaļināšanas nolokā.
- Šis praktiskās pamatnostādnes palīdz iepirkuma veicējiem sagatavot tehniskās specifikācijas un piešķiršanas kritērijus cietā seguma produktu zaļā publiskā iepirkuma uzaicinājumos iesniegt piedāvājumus.
- Piegādātāji saņem vispārējus pieprasījuma signālus attiecībā uz zaļajiem produktiem. Tomēr publiskā iepirkuma veicēji bieži nevēlas iepirkuma izsludināšanā norādīt konkrētus zaļos kritērijus, jo nav skaidrs, ko tieši pieprasīt un vai tirgū ir pieejami atbilstīgi produkti.
- Atbilstību ieteiktajiem ES ZPI kritērijiem var pārbaudīt, vienkārši izmantojot produktus, kuriem ir ES ekomarkējums, un dažos gadījumos produktus, kuriem ir cits ISO 14024 I tipa ekomarkējums.

ISA PAMĀCĪBA – Ieteicamie vidiskie kritēriji ir vērsti uz šādiem trim vides aspektiem: i) enerģijas patēriņš un CO₂, ii) emisijas gaisā, kā arī iii) ražošanas atkritumu atkārtota izmantošana. Attiecībā uz šiem transversālajiem aspektiem ir noteikti kritēriji, kas ir pielāgoti cietā seguma produktiem, kuru ražošanā izmanto dabīgo akmeņi, akmeņu masu, keramiku / deģinātu mālu un saliekamo betonu.

Sīkāku informāciju par šo kritēriju pamatojumu skatiet attiecīgajos KPC ziņojumos ([Donatello un citi, 2018](#), [Donatello un citi, 2021](#), un [Donatello un citi, 2024](#)).

Kopīgais
pārveidošanas
centrs

Pieejams: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC131862>

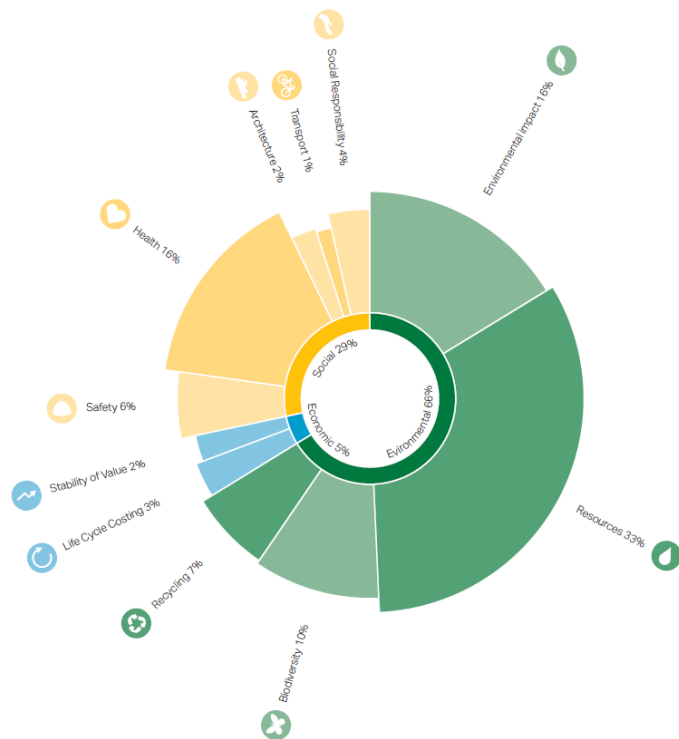
ĒKU SERTIFIKĀCIJA

- Lai novērtētu un atpazītu ēkas, kas atbilst **noteiktām ilgtspējības prasībām** vai standartiem.
- Ēku sertifikācijas sistēmas ievērojami atšķiras pēc to **darbības jomas, piemērošanas un kritērijiem.**
- Ēku sertifikācijas sistēmas var ietvert ļoti **dažādus parametrus**, kas nozīmē, ka tās aptver **dažādus ilgtspējas aspektus.**

Ēku ekosertifikācija

BREEM

DGNB

Avots: <https://gxn.3xn.com/wp-content/uploads/sites/4/2018/08/Guide-to-Green-Building-Certifications-August-2018-weblow-res.pdf>

Ēku sertifikācija Latvijā

- Pasūtītājs ir tiesīgs noteikt prasību publiskā iepirkumā sertificēt būvprojektu un ēku atbilstoši kādai no starptautiski atzītām ilgtspējas sertifikācijas sistēmām (BREEAM, LEED, DGNB u.c.) ar references vērtību – vismaz 50 % no attiecīgā sertifikāta maksimālo prasību līmeņa.
- Latvijā galvenokārt ēku sertifikācijā dominē privātā sektora objekti – biroju ēkas un tirdzniecības centri.
- Bibliotēka Ogrē - BREEM sertificēta.
- Salaspils koka bērnudārzs - pirmā publiskā ēka Baltijas valstīs ar "Passive House" sertifikātu.

Ilze Neimane

ilze.neimane@ekodizains.org

PALDIES!